

ВАЛЕРІЙ КОНДРАШИНА: «ДО АФГАНСЬКОГО ЗЛАМУ Я НЕ ДОСЛУЖИВ...»

Валерія Кондрашину добре знають у Зорі. Він володіє справді «гарячою» професією, бо працює газоелектростанцією КП «Рівнекомуненергія». Крім того, він інженер-будівельник з вищою освітою і в свій час закінчив водний інститут у Рівному. Завдяки вмільм рукам Валерія в багатьох оселях зорянці змонтовано автономне опалення. Знають його роботу і в інших селах. Але не всім відомо, що в 1979-1980 рр., протягом декількох місяців, йому довелося служити в Афганістані, як тоді казали, виконувати інтернаціональний обов'язок.

Завтра, 23 лютого, відзначатиметься День захисника Вітчизни. Це і стало приводом для нашої зустрічі. Багатьом чоловікам старшого і середнього покоління довелося служити в тепер вже не існуючій Радянській Армії і служити чесно. Взагалі, службу в армії в ті часи дійсно вважали почесним обов'язком і ніхто не намагався уникнути його, як, на жаль, в наші часи.

— Валерію Станіславовичу, перш ніж ми почнемо розмову про вашу службу в Афганістані, скажіть, звідки ви родом, де пройшло ваше дитинство і юність?
— Я місцевий. Народився у 1959 році. Батьківський хутір стояв на місці сучасних очисних споруд. Закінчував Кієвську середню школу № 2. З дитинства довелося багато працювати. На канкулах «продубляв» на будівництві у Зорі, а тоді воно велося досить широко. Зокрема, працював на будівництві Зорянського Палацу культури, адміністративної споруди, середньої школи. Так що роботи я ніколи не боявся.

А після закінчення школи, весною 1978 року, призвався до Збройних Сил СРСР.

то, щоб розібрати написане (дешифрувати), необхідно мати або підібрати «ключ». Ми вивчали різні системи шифрів і не мали права на помилку, бо це могло привести до сумних наслідків. Вивчалася також відповідна шифрувальна техніка. Приділялася в учбовій частині увага і загальновоїнськочій підготовці, маю на увазі строївову та вогневу.

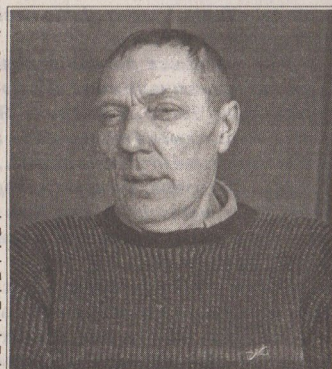
Після закінчення навчання, був направлений служити в Душанбе, столицю Таджикиської радянської республіки. Там і пройшла основна частина моєї служби. Не один секретний документ пройшов через мої руки. Само собою зрозуміло, що я повинен був тримати «язик за зубами», тобто дав підписку про нерозголошення всіх

трохи пізніше конфлікт між двома азійськими державами вдалося політикам владнати і стало більш-менш спокійно.

А 19 грудня 1979 року мені, вперше за всю службу, надали відпустку і я вилетів додому. До того, через завантаженість роботою, її все відклали, хоча і оголошили. Думаю, що якби командування знало про вхід військ в Афганістан, то мені навряд би ця відпустка дали. А так я дізнався про введення військ, як і всі, 29 грудня, коли був вже в Зорі. А 3 січня 1980 року вилетів назад на місце служби. Летів через Москву. Душанбе не прийняло літак через погодні умови і його посадили в Ташкенті, в Узбекистані. Звідти добрався до своєї частини на «перекладниці». На той час її вже висунули в бік Аф-

В Таджикистані жінки трохи прикривали нижню частину обличчя згідно мусульманських традицій, а в Афганістані більшість жінок носили чорну суцільну паранджу. Іноді цим користувалися «духи», коли одягали на себе жіночий одяг для виконання завдань.

Спочатку нас розмістили в палатках, в яких було досить холодно. Пізніше побудували бараки. Перші дні обходилися «сухими пайком», тушонкою з галетями, а потім стали працювати польові кухні, хоча якість харчування була гіршою, ніж в Душанбе. Там на кухні працювали справжні професіона-

служби в Афганістані?

— Нам чеки давали, на які можна потім було щось придбати в радянських «Берізках». Правда солдати і сержанти отримували їх не так і багато. А на місці сигарети і зубну пасту, інший дріб'язок продавали з автолавкою. Саме в Афганістані я призначався до палатки, на жаль, димило по сьогоднішній

За такі чеки в Союзі «афганці» могли придбати дефіцит.

— І в які війська потрапили?
— Можна сказати, що я потрапив в елітний підрозділ. Пів року навчався в учбовій частині при Красnodарському вищому командному військовому училищі і отримав військову спеціальність шифрувальника. До речі, навчання в учбовій частині проводили ті самі викладачі, що і в училищі. І між майбутніми офіцерами та майбутніми сержантами були нормальні, можна сказати, дружні стосунки. Вимоги до навчання були дуже високими, адже спеціалістів-шифрувальників в армії було не так і багато. Власне шифр — це умовна азбука, що застосовується в секретній переписці, як в приватній, так і в політичній та військовій. Для

тих таємниць протягом тривалого часу.

— А чи передвщувало щось про те, що незабаром контингент радянських військ буде введено в Афганістан?

— Я бачив сказав. Тоді відчувалася напрута між Індією та Пакистаном із-за взаємних територіальних претензій. Тому Середньоазійський військовий округ перебував на особливому становищі. В липні 1979 року був навіть проведений додатковий призов в армію. У Душанбе прибуло багато офіцерів з Москви з Генерального штабу. Нам, шифрувальникам, тоді довелося «попотіти». Але я щось не пригадую документів, в яких велася би мова про Афганістан. А

тину вже майже на кордоні, через п'ять днів після початку висування. Це була досить відома 201-а моторстрільська дивізія, про яку часто розповідають в документальних фільмах про ті часи. А вхдила вона, звичайно, в знамениті 40-ву армію, що вивелася на своїх плечах афганську кампанію. Це була кадрована дивізія, в яку призначали резервистів, або, як тоді їх називали, «партизанів». Що там казати, розуму у них було побільше, ніж у нас, дев'ятнадцятирічних або двадцятирічних «салага», адже їм було на багато більше років. Тому вони самі не намагалися підставляти голову під кулі і нас стримували.

— Які були ваші перші враження про Афганістан?

— Наша дивізія розташувалася в районі міста Кундуз, що на півночі Афганістану. В січні несподівано випало багато снігу, що для тієї місцевості досить велика рідкість. Десь у мене збереглася фотографія, як ми, бійці, обтираємось снігом.

А враження отримав трохи дивуватися, як на погляд європейців. Це все-таки Азія зі всіма своїми дивними для нас традиціями, в залежності від своєї знатності і положення в суспільстві, повинні носити чалму певного кольору. Бідняки — тільки сіру, мулли, мусульманські священники — білу і т.д. Самі донесені повинні ходити тільки босоніж, так велить закон.

Десь у березні почалися проблеми з британцями. Від особливостей тамтешнього клімату, будь-який поріз на обличчі, навіть маленький, не гоївся, починав гноїтися. Тому нам на декілька тижнів взагалі дозволили не голитися і ми трохи стали схожими на бородачів афганців. Але потім, коли потепліло, все увійшло в норму.

— А як щодо спиртного? В багатьох творах про Афганістан писали, що солдати і офіцери багато пили.

— По-перше, я в Афганістані пропив лише до середини травня 1980 року, тобто на початку цієї мисі. Не можу судити, як там було далі, але при мені це не допускалося.

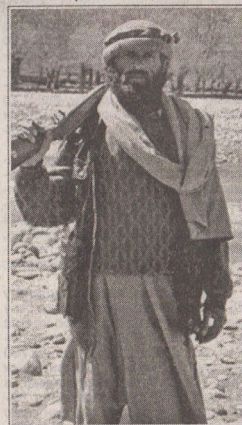
По-друге, в армії тоді існувала досить сувора дисципліна. Навіть перебуваючи в польових умовах, ми повинні були слідувати за своїм зовнішнім виглядом, носити чисті підкомірці, начищені взуття. Кажуть, що пізніше дійсно відбувся «афганський злам», однак я його не побачив.

— Безосередньо, в чому полягав основний напрямок вашої служби в Афганістані в ті перші місяці?

— Район нашої дислокації вважався відносно спокійним. Та і радянський кордон був порівняно недалеко. Значні бойові операції проходили південніше, ближче до Кабулу і пакистанського кордону. Основне поповнення з боку душманів йшло на вантажі, які їздили з СРСР. Тому завдання стояло їх охороняти. А я виконував свої безпосередні обов'язки, тобто обов'яз-

Чи підтримувалися контакти з урядовою афганською армією, яку контролював Бабрак Кармаль?

— Вся ця армія була озброєна нашою зброєю. Але часто солдати

Моджахед.

«губили» автомати та іншу зброю, яка потім опинялася в стіні ворога. Так що союзник у нас був ненадійний.

— Все виповнилось 19 років з

акт в політичній та військовій. Для нас би мова про Афганістан. А ми, так велить закон.

На вулиці афганського міста Кундуз. 1980р.

рої. А я виконував свої безпосередні обов'язки, тобто обов'язки шифрувальника. Саме із одного донесення я дізнався, що рахунок втратам відкрили мої земляки — воїні із села Українка Острозького району. Але, слава Богу, мені не довелося відправляти своїх друзів на Батьківщину на «чорному тюльпані». Декілька разів в супроводі охорони возив документи в СРСР. І солдатам і офіцерам не рекомендувалося носити щось блискуче на одязі, оскільки це могло привертнути увагу снайперів. Відчуття небезпек не покидало нас. Одного разу безслідно зник один воїдя, можливо, що його взяли в полон. Так що потрібно було бути завжди ввічливою. Можу впевнено сказати, що ми були в Афганістані небажаними гостями. Проте за прорахунок політиків довелося розплачуватися м'ясодиальнім аллоцями.

Неподалік від Кундуза проходив газопровід і діяв хімізаод. В основному там працювали спеціалісти з СРСР. Наше завдання полягало також в тому, щоб не допустити диверсії на цих об'єктах і захистити радянських громадян. І ми з цим завданням впоралися.

— А чи отримували ви якусь матеріальну винагороду під час

— Все виповнилось 19 років з дня виведення радянських військ з Афганістану. Чи не жалкуєте ви, що у вашій долі був Афганістан?
— Важко сказати однозначно. Я все-таки повернувся живим і здоровим, а хіба це не щастя? До речі, я самий «старий» афганець у Зорі. Такі хлопці як Льоня Самчук, Вітя Харламов та інші, які теж побували в Афганістані, ще ходили в школу, коли я повернувся додому. У них була своя війна, у мене своя. Ми дійсно думали, що виконуємо інтернаціональний обов'язок і навіть пишалися цим. Такий час був і такою бачилася тодішня ситуація у світі. Ми були військовослужбовцями і виконували наказ. Тому вини за нами я не відчуваю. Це ж зовсім не те, коли український батальйон був введений в Ірак. Туди пішли добровольці, які хотіли елементарно заробити гроші. Через те там навіть конкурс був на кожне місце. Іх можна зрозуміти, але називати їх інтернаціоналістами все-таки не варто. Це скоріше всього найманці. А ми були в іншій ситуації.

— Дяку за розмову.
Розмовляв
С.СЕРГІЄВСЬКИЙ.